

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET DAMJANAC protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 52943/10)

PRESUDA

STRASBOURG

24. listopada 2013. godine.

Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Damjanac protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Isabelle Berro-Lefèvre, predsjednica,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Erik Møse,

Ksenija Turković,

Dmitry Dedov, suci,

i Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

Nakon vijećanja zatvorenog za javnost 1. listopada 2013. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena ovog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 52943/10) protiv Republike Hrvatske što ga je 24. listopada 2010. godine hrvatski i srpski državljanin g. Borisav Damjanac ("podnositelj") podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija").

2. Hrvatsku vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Podnositelj zahtjeva posebice je naveo da je obustava isplate njegove vojne mirovine temeljem službe u JNA kroz razdoblje od trinaest mjeseci nakon što se preselio u Srbiju bila proizvoljna i diskriminatorna te stoga protivna članku 1. Protokola br. 1., uzetog zasebno, kao i zajedno s člankom 14. Konvencije.

4. Dana 21. ožujka 2012.g. Vlada je obaviještena o prigovorima vezanima uz obustavu isplate mirovine podnositelja zahtjeva i diskriminaciji s tim u vezi. Odlučeno je i da će se istovremeno odlučiti o dopuštenosti i osnovanosti zahtjeva (članak 29. stavak 1.).

5. Dana 17. siječnja 2013. godine Vlada Srbije obaviještena je o predmetu i pozvana da ako to želi, iskoristi svoje pravo na miješanje. Dana 1. ožujka 2013.g. Vlada Srbije obavijestila je Sud kako ne želi iskoristiti svoje pravo na miješanje u ovom predmetu.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

6. Podnositelj je rođen 1926. godine i živi u Beogradu.

A. Pozadina predmeta

1. Vojne mirovine u bivšoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji.

7. Opći mirovinski sustav bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (u daljnjem tekstu „SFRJ“) bio je organiziran na načelu teritorijalnosti. To je značilo da je svaki federativni entitet, i to šest republika (Hrvatska, Slovenija, Bosna i Hercegovina, Srbija, Makedonija i Crna Gora) te dvije autonomne pokrajine (Vojvodina i Kosovo) imao vlastiti mirovinski fond, neovisan od savezne vlade, i bio je odgovoran za prikupljanje doprinosa i isplatu mirovina svim osobama koje su radile na prostoru pojedine republike ili pokrajine. Mirovinski sustav se temeljio na modelu „tekućeg financiranja“ i načelu međugeneracijske solidarnosti, koji se u biti temeljio na plaćanju obveznih doprinosa za vrijeme trajanja radnog odnosa i nakon toga primanja mirovine u ratama po umirovljenju.

8. Sustav vojnih mirovina razlikovao se utoliko što je bio centraliziran na saveznoj razini. Dana 1. siječnja 1973.g., u skladu sa Zakonom o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika, koji je u relevantno vrijeme bio važeći, osnovan je savezni mirovinski fond za zaposlenike Jugoslavenske Narodne Armije (u daljnjem tekstu „JNA“) sa sjedištem u Beogradu. Doprinosi za ovaj fond su se uplaćivali iz saveznog proračuna, a fond je onda isplaćivao mirovine korisnicima vojnih mirovina, neovisno o mjestu gdje su obavljali vojnu službu ili gdje su živjeli po umirovljenju.

2. Vojne mirovine JNA u Hrvatskoj

9. Dana 25. lipnja 1991. godine Hrvatski sabor proglasio je neovisnost Republike Hrvatske od Jugoslavije, a 8. listopada 1991. godine raskinute su sve državno-pravne veze između Hrvatske i savezne vlade SFRJ. Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika preuzet je u hrvatski pravni sustav Zakonom o preuzimanju saveznih zakona iz oblasti mirovinskog i invalidskog osiguranja i doplatka za djecu vojnih osiguranika koji se u Republici Hrvatskoj primjenjuju kao republički zakoni koji je Sabor donio dana 26. lipnja 1991. godine.

10. Dana 23. srpnja 1992. godine Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o ostvarivanju prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja osoba kojima je prestalo svojstvo aktivne vojne osobe u bivšoj JNA do 31.

prosinca 1991.; u daljnjem tekstu: „Uredba o vojnim mirovinama“. Uredba o vojnim mirovinama propisala je uvjete za priznavanje prava na plaćanje akontacija mirovina pripadnicima bivše JNA, pod uvjetom da im je prestala vojna služba prije 31. prosinca 1991. godine, ali da nisu stekli prava iz mirovinskog osiguranja prije tog datuma, te da ispunjavaju sve potrebne uvjete za stjecanje prava na mirovinu prema Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika (vidi stavak 8. u prethodnome tekstu). Uredba o vojnim mirovinama propisala je, kao nadopunu, tri dodatna uvjeta: (1) prebivalište u Hrvatskoj, (2) hrvatsko državljanstvo, i (3) da se predmetna osoba stavila na raspolaganje hrvatskim oružanim snagama do 31. prosinca 1991. godine te da nije bila osumnjičena za kazneno djelo protiv Hrvatske. *Republički fond mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske* (u daljnjem tekstu „Republički fond radnika“) zadužen je za poduzimanje potrebnih mjera na temelju ove Uredbe.

11. Istoga je dana Vlada Republike Hrvatske donijela i Uredbu o isplati mirovina korisnicima koji su mirovinu ostvarili u republikama bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Na temelju te Uredbe sve osobe koje su prebivale na teritoriju Republike Hrvatske, a kojima su priznate mirovine u drugim republikama bivše SFRJ, izuzev Slovenije, koja je u to vrijeme također raskinula državno-pravne veze sa saveznom vladom SFRJ, imale su pravo na isplatu svojih mirovina od strane Hrvatske. Republičkom fondu radnika naloženo je plaćati mirovine iz prikupljenih doprinosa koje Hrvatska nije isplaćivala umirovljenicima koji su prebivali u drugim republikama bivše SFRJ zbog prekida platnog prometa.

12. Dana 6. listopada 1993. godine Hrvatski sabor je donio Zakon o ostvarivanju prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja pripadnika bivše JNA, kojim je ukinuta Uredba iz 1992.g. (vidi stavak 10. u prethodnome tekstu) te dio tranzicijskog zakonodavstva iz 1991.g. (vidi stavak 9. u prethodnome tekstu). Na temelju ovog zakona Hrvatska je preuzela isplatu vojnih mirovina JNA koje su ostvarene prije 8. listopada 1991. godine, te za priznavanje mirovina pripadnika bivše JNA čija je služba u Hrvatskoj prestala prije 31. prosinca 1991. godine.

13. Pripadnici bivše JNA koji su ostvarili prava na mirovinu u skladu s mirovinskim sustavom u bivšoj SFRJ prije 8. listopada 1991. godine imali su pravo na isplatu mirovina od strane Hrvatske, ako se njihova mirovina više nije isplaćivala iz bivše Zajednice socijalnog osiguranja vojnih osiguranika. Propisana su dodatna dva uvjeta: prebivalište u Hrvatskoj i da protiv predmetne osobe nije pokrenut kazneni progon zbog određenih kaznenih djela protiv Republike Hrvatske, popisanih u članku 2. Zakona. Republičkom fondu radnika povjeren je zadatak provedbe Zakona.

14. Zakon je ukinut Zakonom o mirovinskom osiguranju, koji je donesen 10. srpnja 1998. godine, a stupio je na snagu 1. siječnja 1999. godine. U razdoblju koje je mjerodavno za ovaj predmet, zakon je u više navrata mijenjan i dopunjen (vidi stavke 50. - 53. u nastavku). Zakon o

mirovinskom osiguranju regulirao je sustav obveznog mirovinskog osiguranja na temelju načela međugeneracijske solidarnosti (članak 2. stavak 1.). Njime je osnovan Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, kojem je povjereno upravljanje poslovima mirovinskog osiguranja (članak 6.), čime je zamijenjen raniji Republički fond radnika (članak 187. st. 1. i 3.). U skladu s time, Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje povjereno je prikupljanje doprinosa za mirovinsko osiguranje i isplata mirovina uz poštivanje obveza iz međunarodnih ugovora o mirovinskom osiguranju (članak 130.). Na temelju Zakona o mirovinskom osiguranju isplata mirovina u inozemstvo bila je moguća temeljem međunarodnog ugovora ili sporazuma o uzajamnosti (članak 88.).

15. Zakon o mirovinskom osiguranju također je propisao da se u državnom proračunu trebaju osigurati sredstva za isplatu mirovina vojnim umirovljenicima JNA, a da se potrebni doprinosi trebaju uplaćivati u Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje na mjesečnoj osnovi (članak 152. stavak 1.). Zakon o mirovinskom osiguranju priznao je svim hrvatskim državljanima staž osiguranja navršen do 8. listopada 1991. godine temeljem Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika (vidi stavke 8. i 9. u prethodnom tekstu) kao mirovinski staž (članak 186.).

16. Izmjenama i dopunama od 29. studenoga 2001. godine mirovine, između ostalog, vojnih umirovljenika JNA su smanjene, a Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje je naloženo da odredi izmijenjene visine njihovih mirovina.

3. Ugovori Hrvatske i Srbije

17. Dana 15. rujna 1997. godine Hrvatska i tada Savezna Republika Jugoslavija (kasnije Srbija i Crna Gora) potpisali su Ugovor o socijalnom osiguranju, u daljnjem tekstu „Ugovor o socijalnom osiguranju“, koji je stupio na snagu 1. svibnja 2003. godine. Ugovor o socijalnom osiguranju naveo je mjerodavne domaće pravne propise na koje se primjenjivao, i to pravne propise vezane uz zdravstveno osiguranje i zdravstvenu zaštitu; mirovinsko i invalidsko zakonodavstvo; zakonodavstvo vezano uz ozljede na radu i profesionalne bolesti; te naknade za nezaposlene. Primjenjivao se na sve osobe u te dvije države koje su imale prava i obveze na temelju mjerodavnog domaćeg zakonodavstva. Pravo na isplatu mirovine u inozemstvo postojalo je neovisno o mjestu prebivališta korisnika mirovine u jednoj od država ugovornica. Republički fond radnika određen je kao nadležno tijelo za vezu u Hrvatskoj za sva pitanja vezana uz mirovinu (vidi stavak 54. u nastavku).

18. Prema tvrdnjama Vlade, nakon raspada bivše SFRJ, Srbija je zadržala dvojni mirovinski sustav za civilne i vojne umirovljenike, te je prestala isplaćivati vojne mirovine temeljem službe u JNA umirovljenicima koji su prebivali u Hrvatskoj. Tek je u siječnju 2012. godine u Srbiji provedena mirovinska reforma s učinkom da se vojni mirovinski fond

integrirao u civilni fond mirovinskog i invalidskog osiguranja. Neutvrđenog datuma srpske su vlasti obavijestile hrvatska tijela mirovinskog osiguranja o ovoj promjeni. Također su naznačili da će umirovljenicima koji prebivaju u inozemstvu isplaćivati mirovine koje su ranije bile vojne mirovine, na temelju mjerodavnih ugovora o socijalnom osiguranju ili sporazuma o uzajamnosti.

19. Dana 29. lipnja 2001. godine republike bivše SFRJ potpisale su Ugovor o pitanjima sukcesije, u daljnjem tekstu „Ugovor o sukcesiji“, koji je stupio na snagu 2. lipnja 2004. godine (vidi stavak 55. u nastavku).

20. Aneks E Ugovora o sukcesiji bavio se mirovinama. Temeljio se na načelu stečenih prava, tako da se prava stečena u jednom sustavu moraju priznati i poštivati u drugome. Članak 1. uveo je navedeno načelo u vezi s mirovinskim pravima stečenim u mirovinskim sustavima bivših republika (vidi stavak 7. u prethodnome tekstu), dok se članak 2. bavio vojnim mirovinama iz bivšeg saveznog sustava (vidi stavak 8. u prethodnome tekstu). Potonja je odredba propisala da država koja je priznala pravo na isplatu mirovina vojnim osobama bivše SFRJ treba nastaviti plaćati mirovine svim svojim državljanima, neovisno o mjestu njihova prebivališta. U slučajevima kada je osoba bila državljanin više republika bivše SFRJ, mirovinu je trebala plaćati država u kojoj je ta osoba prebivala. Ovaj se sustav isplate mirovina razlikovao od sustava koji je ustanovljen za civilne mirovine prema članku 1. Aneksa E Ugovora o sukcesiji, koji je propisivao da država koja je priznala prava na mirovinu i koja je isplaćivala mirovine treba u cijelosti nastaviti s isplatom mirovine, neovisno o državljanstvu ili mjestu prebivališta korisnika mirovine.

B. Osobne okolnosti podnositelja zahtjeva

21. Podnositelj je bio časnik u JNA između 1941. i 1979. kada je otišao u mirovinu. Dana 16. svibnja 1979. godine savezni mirovinski fond SFRJ za umirovljene zaposlenike JNA priznao je pravo podnositelja na vojnu mirovinu. U to vrijeme podnositelj je prebivao u Dubrovniku, Hrvatska.

22. Dana 19. lipnja 1992. godine podnositelj je zatražio od Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske, Područne službe u Dubrovniku da prizna njegovo pravo na vojnu mirovinu u skladu s novim hrvatskim zakonodavstvom. Podnositelj je potkrijepio svoj zahtjev podnošenjem dokaza o mjestu prebivališta u Hrvatskoj, na adresi u Dubrovniku, dokaz o hrvatskom državljanstvu i dokument Općinskog suda u Dubrovniku kojim se potvrđuje da protiv njega nije pokrenut kazneni postupak.

23. Dana 7. srpnja 1992. godine Republički fond mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske, Područna služba u Dubrovniku priznala je podnositelju zahtjeva pravo na vojnu mirovinu, kako je ona utvrđena temeljem Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih

osiguranika bivše SFRJ (vidi stavak 47. u daljnjem tekstu). Utvrdila je da podnositelj zahtjeva ima hrvatsko državljanstvo te da prebiva u Hrvatskoj, kao i da nadležna domaća tijela nisu pokrenula kazneni postupak protiv podnositelja za bilo koje kazneno djelo protiv Hrvatske.

24. Dana 12. prosinca 1992. godine, postupajući po službenoj dužnosti, Republički fond mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske, Područna služba u Dubrovniku utvrdio je visinu mirovine podnositelja zahtjeva u skladu s Uredbom o vojnim mirovinama. Mirovina se trebala isplaćivati podnositelju zahtjeva tako dugo dok su za to postojali potrebni uvjeti.

25. Dana 6. svibnja 1994. godine Fond za socijalno osiguranje vojnih osiguranika tadašnje vojske Savezne Republike Jugoslavije, naložio je da se obustavi isplata vojne mirovine podnositelju zahtjeva, jer su obaviješteni od strane hrvatskih tijela da je podnositelju priznata mirovina u Hrvatskoj.

26. Prema tvrdnjama podnositelja, u listopadu 1998. godine posjetio je sina u Beogradu, Srbija, te je odlučio ostati kod njega kroz dulje vremensko razdoblje. Isplatu mirovine nastavio je primati putem punomoćnika u Dubrovniku.

27. Dana 9. lipnja 2003. godine podnositelj zahtjeva obavijestio je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područnu službu u Dubrovniku, da sada prebiva u Beogradu, Srbija, te je zatražio da mu se mirovina isplaćuje na novu adresu. Dostavio je dokaz o prebivalištu u Beogradu i podatke o broju bankovnog računa u Srbiji.

28. Dana 30. rujna 2003. godine Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje obustavio je isplatu mirovine podnositelju zahtjeva. Utvrdio je da Ugovor o socijalnom osiguranju sa Srbijom ne obuhvaća vojne mirovine JNA i da vezano uz to ne postoji sporazum o uzajamnosti sa Srbijom, što je uvjet za isplatu mirovina u inozemstvo prema mjerodavnom domaćem pravu. Isplate mirovine obustavljene su od 1. listopada 2003. godine.

29. Dana 16. prosinca 2003. godine podnositelj je izjavio žalbu Žalbenom vijeću Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, navodeći da nije postojala pravna osnova za obustavu plaćanja njegove mirovine. On je tvrdio da je priznavanjem njegovih prava na mirovinu na temelju Uredbe o vojnim mirovinama stekao pravo na mirovinu iz Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske i da je stoga njegov status bio jednak onome drugih korisnika starosnih mirovina. Također je istaknuo prigovor kako nije mogao dobiti svoju mirovinu u Srbiji, budući da je isplata njegove mirovine tamo bila obustavljena zbog toga što je njegovo pravo na mirovinu priznato u Hrvatskoj. Konačno, podnositelj zahtjeva je pojasnio da je mirovina čija je isplata bila obustavljena, bila jedini njegov prihod.

30. Dana 17. ožujka 2004. godine podnositelj zahtjeva podnio je upravnu tužbu Upravnom sudu Republike Hrvatske, prigovarajući da Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje nije odlučio o njegovoj žalbi

protiv prvostupanjske odluke Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Područne službe u Dubrovniku.

31. U svojoj upravnoj tužbi podnositelj je ponovio da je priznavanjem njegova prava temeljem Uredbe o vojnim mirovinama imao status jednak onome ostalih umirovljenika u Hrvatskoj koji su primali mirovine od Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Obrazložio je da je svoj zahtjev za isplatu mirovine u Srbiju podnio na temelju Ugovora o socijalnom osiguranju i da je obustava plaćanja njegove mirovine bila nezakonita. Podnositelj je također naveo kako on i njegova supruga nemaju drugih financijskih sredstava nakon što je isplata njegove mirovine obustavljena.

32. Upravni sud je dana 18. ožujka 2004. godine pozvao podnositelja zahtjeva da dodatno potkrijepi svoju tužbu. Podnositelj je udovoljio ovom zahtjevu i podnio dopunjenu upravnu tužbu dana 3. rujna 2004. godine, ponavljajući svoje prethodne tvrdnje.

33. Dana 5. listopada 2004. godine podnositelj zahtjeva promijenio je svoje mjesto prebivališta na raniju adresu u Dubrovniku i sljedećeg dana o tome obavijestio Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područnu službu u Dubrovniku, te je zatražio da se nastavi isplata njegove mirovine. Podnositelj zahtjeva također je istaknuo da Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje nikada nije odlučio o njegovoj žalbi protiv odluke o obustavi plaćanja njegove mirovine.

34. Dana 24. studenoga 2004. godine Žalbeno vijeće Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje odbilo je kao neosnovanu žalbu podnositelja protiv prvostupanjske odluke Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Područne službe u Dubrovniku, potvrđujući obrazloženje prvostupanjske odluke.

35. Dana 10. siječnja 2005. godine Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Dubrovniku, nastavio je s plaćanjem mirovine podnositelju zahtjeva. Utvrdio je da podnositelj zahtjeva sada prebiva u Hrvatskoj i da su ispunjeni svi drugi uvjeti prema mjerodavnom domaćem pravu. Isplata mirovine podnositelju zahtjeva nastavljena je od 1. studenog 2004. godine.

36. Dana 12. travnja 2006. godine Upravni sud je pozvao podnositelja da pojasni želi li ustrajati u svojoj upravnoj tužbi od 17. ožujka 2004. godine, budući da je Žalbeno vijeće Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u međuvremenu odlučilo o njegovoj žalbi.

37. Dana 13. studenog 2006. godine podnositelj zahtjeva obavijestio je Upravni sud da ustraje kod svoje upravne tužbe. Štoviše, napomenuo je da želi proširiti svoju upravnu tužbu i protiv drugostupanjske odluke Žalbenog vijeća Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje od 24. studenog 2004. godine. Podnositelj je ponovno napomenuo da promjena mjesta njegova prebivališta nije ni na koji način, bilo pravni ili faktični, opravdala obustavu plaćanja njegove mirovine i da je stoga uskraćivanje

isplate njegove mirovine kroz razdoblje od 1. listopada 2003.g. do 31. listopada 2004.g. bilo nezakonito.

38. Dana 8. ožujka 2007. godine Upravni sud odbio je upravnu tužbu podnositelja zahtjeva kao neosnovanu. Mjerodavni dio odluke glasi:

„Obrazloženje pobijane odluke i prvostupanjske odluke temelji se na činjenici da je zahtjev tužitelja za isplatu priznate vojne mirovine, koju je stekao kao zaposlenik JNA prije 8. listopada 1991. godine, bio odbijen iz razloga što je imao mjesto prebivališta u Srbiji ... a da Ugovor o socijalnom osiguranju zaključen između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije nije obuhvaćao vojne mirovine pripadnika bivše JNA koje su stečene putem vojnog [mirovinskog] fonda prije 8. listopada 1991. godine. Između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore nije zaključen sporazum o uzajamnosti u pogledu isplate vojnih mirovina, tako da se mirovina [tužitelja] ne može isplaćivati u Srbiju ...

U svjetlu onoga što se može utvrditi iz spisa predmeta, ovaj sud nalazi da nije došlo do povrede zakona na štetu tužitelja.

U ovom konkretnom slučaju razlozi koje su istaknuli tuženik i prvostupanjsko tijelo su valjani. Ovaj sud nalazi da je tuženik pravilno odlučio da nije bilo moguće isplaćivati vojne mirovine u inozemstvo ... jer to nije bilo moguće niti prema međunarodnom ugovoru, niti prema hrvatskom mirovinskom zakonodavstvu. Isplata mirovine u inozemstvo moguća je temeljem međunarodnog ugovora ili na osnovi sporazuma o uzajamnosti, što u ovom predmetu nije slučaj.”

39. Dana 11. svibnja 2007. godine podnositelj je podnio ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske. On je tvrdio da nije postojao pravni temelj za uskratu isplate mirovine kroz razdoblje od trinaest mjeseci, te da promjena mjesta njegova prebivališta nije smjela proizvesti negativne učinke po njegova mirovinska prava. Prema njegovom mišljenju to je dovelo do nejednakosti pred zakonom.

40. Podnositelj je dopunio svoju ustavnu tužbu dana 5. lipnja 2007. godine, ponavljajući svoje prethodne tvrdnje.

41. Dana 11. ožujka 2010. godine Ustavni sud Republike Hrvatske proglasio je ustavnu tužbu podnositelja nedopuštenom zbog njezine očite neosnovanosti. Rješenje Ustavnog suda dostavljena je podnositelju dana 21. svibnja 2010. godine.

42. Dana 24. veljače 2012. godine podnositelj zahtjeva obavijestio je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područnu službu u Dubrovniku, da sada prebiva u Beogradu, Srbija, te je zatražio da mu se mirovina isplaćuje u Srbiju.

43. Dana 27. veljače 2012. godine obavijest koju je podnio podnositelj evidentirana je u informacijskom sustavu Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Od ožujka 2012. godine podnositelju se mirovina isplaćuje u Beogradu, Srbija.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

A. Ustav Republike Hrvatske

44. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske, „Narodne novine“, br. 56/1990, 135/1997, 8/1998 (pročišćeni tekst), 113/2000, 124/2000 (pročišćeni tekst), 28/2001, 41/2001 (pročišćeni tekst), 55/2001 (ispravak), 76/2010 i 85/2010 glase kako slijedi:

Članak 14.

„Svatko u Republici Hrvatskoj ima prava i slobode neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama.

Svi su pred zakonom jednaki.

Članak 16.

Slobode i prava mogu se ograničiti samo zakonom da bi se zaštitila sloboda i prava drugih ljudi te pravni poredak, javni moral i zdravlje.

Svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju.

Članak 48.

Jamči se pravo vlasništva.

Članak 140.

Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad [domaćih] zakona ...”

45. Mjerodavni dio članka 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (Narodne novine br. 49/2002 od 3. svibnja 2002. godine) glasi kako slijedi:

Članak 62.

„1. Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu „ustavno pravo“) ...

2. Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.“

B. Hrvatsko mirovinsko zakonodavstvo

46. Mjerodavne odredbe Zakona o preuzimanju saveznih zakona iz oblasti mirovinskog i invalidskog osiguranja vojnih osiguranika koji se u Republici Hrvatskoj primjenjuju kao republički zakoni, „Narodne novine“ br. 53/1991, 73/1991, 18/1992, 71/1992, donesen dana 26. lipnja 1991. godine, glase:

Članak 1.

„Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih obveznika (Službeni list SFRJ, br. 7/1985, 74/1987, 20/1989) preuzima se i primjenjuje u Republici Hrvatskoj kao republički zakon.

Članak 5.

Federalna financijska prava i obveze temeljem zakonodavstva navedenog u članku 1. ovoga Zakona postaju prava i obveze proračuna Republike Hrvatske.“

47. Mjerodavne odredbe Uredbe o ostvarivanju prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja osoba kojima je prestalo svojstvo aktivne vojne osobe u bivšoj JNA do 31. prosinca 1991., („Narodne novine“, br. 46/1992, 71/1992), donesene dana 23. srpnja 1992. godine, propisale su:

Članak 1.

„Osoba kojoj je prestalo svojstvo aktivne vojne osobe u bivšoj JNA do 31. prosinca 1991., a do toga dana nije ostvarila prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, može ta prava ostvariti ako ispunjava uvjete za stjecanje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja prema odredbama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika („Narodne novine“ br. 53/91, 73/91, 18/92) i uz uvjete:

- da ima prebivalište na teritoriju Republike Hrvatske;
- da ima hrvatsko državljanstvo;
- da se stavila na raspolaganje oružanim snagama Republike Hrvatske do 31. prosinca 1991., te da protiv nje nadležno tijelo državne vlasti nije pokrenulo postupak zbog poduzimanja ili pripremanja kažnjivih djela ili propuštene činidbe propisane u glavi XX. Krivičnog zakona Republike Hrvatske.

Članak 4.

Poslove provedbe ove uredbe obavljat će Republički fond radnika. u postupku i na način utvrđen Zakonom.”

48. Mjerodavne odredbe Uredbe o isplati mirovina korisnicima koji su mirovinu ostvarili u republikama bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, „Narodne novine“ br. 46/1992), donesene 23. srpnja 1992. godine, propisale su:

Članak 1.

„Korisnicima mirovina ... s prebivalištem na teritoriju Republike Hrvatske koji su ostvarili pravo na mirovinu u republikama bivše SFRJ, osim Slovenije, i kojima su te

mirovine bile isplaćivane u Republiku Hrvatsku. isplaćivat će se ta primanja od prvog dana sljedećeg mjeseca nakon mjeseca u kojem je onemogućena isplata primanja radi prekida platnog prometa. Isplatu će vršiti Republički fond radnika ...

Članak 2.

Sredstva za isplatu primanja iz članka 1. ove Uredbe osigurati će se iz sredstava Republičkog fonda radnika, koje Republički fond radnika ne može doznačivati umirovljenicima u republike bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije zbog nemogućnosti obavljanja platnog prometa.

Članak 4.

Isplata primanja iz članka 1. ove Uredbe obavljat će se do uspostave platnog prometa između Republike Hrvatske i republika bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, ili ako Republika Hrvatska s pojedinim republikama bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije isplatu mirovina ne riješi na neki drugi način.”

49. Mjerodavne odredbe Zakona o ostvarivanju prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja pripadnika bivše JNA, „Narodne novine br. 96/1993, donesenog 6. listopada 1993. godine, glase:

Članak 1.

„Ovim se Zakonom uređuju način i uvjeti preuzimanja ostvarenih prava na mirovinu, ... pripadnika bivše JNA, ostvarenih prije 8. listopada 1991., ...

Članak 2.

Korisniku koji je pravo na mirovinu ... ostvario u Zajednici socijalnog osiguranja vojnih osiguranika prije 8. listopada 1991. i kojemu je ta zajednica obustavila isplatu mirovine i drugih novčanih primanja, odredit će se ta prava ... ako ispunjava sljedeće uvjete:

- da ima prebivalište na teritoriju Republike Hrvatske;
- da je ostvario pravo na mirovinu u Zajednici socijalnog osiguranja vojnih osiguranika prije 8. listopada 1991;
- da protiv njega nije nadležno tijelo državne vlasti pokrenulo postupak u vezi s kaznenim djelima iz Glave XIV., XV., i XVIII Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske ... Glave XIX. Krivičnog zakona Republike Hrvatske .. i Zakona o kaznenim djelima podrivačke i terorističke djelatnosti protiv državno suvereniteta i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske ...“

Članak 9.

Poslove provedbe ovoga Zakona obavljat će Republički fond radnika.

Članak 11.

Stupanjem na snagu ovoga zakona prestaju važiti:

1. Zakon o preuzimanju saveznog zakona iz oblasti mirovinskog i invalidskog osiguranja vojnih osiguranika (koji se u Republici Hrvatskoj primjenjuje kao

republički zakon), („Narodne novine“ br. 53/1991, 73/1991, 18/1992, i 71/1992) – članci 3.b, 3.c i 3.e,

2. Uredba o ostvarivanju prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja osoba kojima je prestalo svojstvo aktivne vojne osobe u bivšoj JNA do 31. prosinca 1991., („Narodne novine“, br. 46/1992, 71/1992) ...“

50. Mjerodavne odredbe Zakona o mirovinskom osiguranju, „Narodne novine“ br. 102/1998, koji je donesen 10. srpnja 1998. godine (stupio je na snagu 1. siječnja 1999. godine), propisale su:

Članak 2.

„(1) Ovim Zakonom uređuje se obvezno mirovinsko osiguranje na temelju načela generacijske solidarnosti ..“

Članak 6.

Za ostvarivanje prava zaposlenika, ... i drugih osiguranih osoba utvrđenih ovim Zakonom osniva se Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (u daljnjem tekstu „Zavod“).

Članak 88.

Isplata mirovina u inozemstvo obavlja se u skladu s međunarodnim ugovorima ili na temelju uzajamnosti.

Članak 130.

„Zavod obavlja sljedeće poslove:

- 1) obavlja poslove u svezi s ostvarivanjem prava iz mirovinskog osiguranja,
- 2) prikuplja sredstva za mirovinsko osiguranje,
- 3) osigurava provedbu međunarodnih ugovora o mirovinskom osiguranju ...

Članak 152.

(1) Republika Hrvatska osigurava sredstva u svojem proračunu za pokrivanje dijela obveza mirovinskog osiguranja koje nastaju priznavanjem mirovina pod povoljnijim uvjetima, i to za ...

8) mirovine pripadnika bivše JNA i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih pripadnika ...

Članak 186.

(1) Staž osiguranja navršen do 8. listopada 1991. prema Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika računat će se hrvatskom državljaninu u mirovinski staž radi ostvarivanja prava prema ovome Zakonu ...

Članak 187.

(1) Danom početka primjene ovoga Zakona Republički fond mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske ... prestaje s radom ...

(3) Danom početka primjene ovoga Zakona započinje s radom Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje koji preuzima sredstva, prava i obveze tih Fondova ...

Članak 194.

Na dan početka primjene ovoga Zakona prestaje važiti: ...

5) Zakon o ostvarivanju prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja pripadnika bivše JNA („Narodne novine“, br. 96/1993) ...“

51. Zakon o dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, „Narodne novine“ br. 109/2001, koji je donesen 29. studenog 2001. godine, propisao je:

Članak 1.

„U Zakonu o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“ br. 102/1998, 127/2000, 59/2001) iza članka 172. dodaje se članak 172.a, koji glasi

Članak 172.a

(1) Korisnicima mirovine, pripadnicima bivše JNA ... svota mirovine smanjuje se razmjerno njihovim prihodima ...

Članak 2.

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje po službenoj će dužnosti donijeti novo rješenje o smanjenoj svoti mirovine prema članku 1. ovoga Zakona.“

52. Mjerodavna odredba Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, „Narodne novine“ br. 92/2005, koji je donesen 15. srpnja 2005. godine, propisala je:

Članak 5.

„U članku 88. [Zakona o mirovinskom osiguranju] iza riječi: »ugovorom« dodaju se riječi: »o socijalnom osiguranju.«”

53. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, „Narodne novine“ br. 121/2010, koji je donesen 22. listopada 2010. godine, propisao je:

Članak 16.

„Članak 88. mijenja se i glasi: ...

(2) Isplata mirovina i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja u inozemstvo obavlja se primjenom međunarodnog ugovora o socijalnom osiguranju ili primjenom uzajamnosti, odnosno na temelju rješenja Zavoda o odobravanju isplate u državu s kojom nije sklopljen ugovor ili nema uzajamnosti.”

C. Mjerodavni ugovori Hrvatske i Srbije

54. Mjerodavne odredbe Zakona o potvrđivanju Ugovora između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije o socijalnom osiguranju, „Narodne novine - Međunarodni ugovori“ br. 14/2001, potpisan 15. rujna 1997. godine (stupio na snagu 1. svibnja 2003. godine), propisale su:

Članak 2.

Mjerodavno zakonodavstvo

„(1) Ovaj ugovor se odnosi:

na hrvatske pravne propise o:

- 1) zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti,
- 2) mirovinskom i invalidskom osiguranju;
- 3) osiguranju za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti,
- 4) osiguranju za slučaj nezaposlenosti ...

(2) Ovaj se ugovor odnosi na sve pravne propise kojima se ujedinjaju, mijenjaju ili dopunjuju pravni propisi iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 3.

Osobe na koje se ovaj ugovor primjenjuje

„(1) Ovaj se ugovor primjenjuje na:

a) sve osobe za koje vrijede ili su vrijedili pravni propisi jedne ili obje država ugovornica ...

Članak 5.

Izjednačenost područja

(1) Mirovine i druga novčana davanja, osim davanja za slučaj nezaposlenosti, prema pravnim propisima jedne države ugovornice ne mogu se umanjiti, staviti u stanje mirovanja, oduzeti ili plijeniti zbog toga što korisnik ima prebivalište na području druge države ugovornice, ako ovim ugovorom nije drukčije određeno ...

Članak 28.

Tijela za vezu

„Radi uspješnije provedbe ovog ugovora, posebno radi jednostavnog i brzog povezivanja tijela obje države ugovornice, u svojstvu tijela za vezu dviju država ugovornica, određuju se:

u Hrvatskoj ... Republički fond mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske za primjenu mjerodavnog zakonodavstva iz članka 2. stavka 1 (2) i (3) ...

Članak 29.

Obveze nadležnih tijela, pravna i administrativna pomoć ...

(5) Nadležna tijela država ugovornica mogu, pri primjeni ovog ugovora, izravno međusobno stupati u vezu, kao i sa zainteresiranim osobama ili njihovim punomoćnicima ...“

Članak 37.**Rješavanje sporova**

„Sporove u primjeni i tumačenju ovog ugovora rješavat će dogovorno nadležna tijela država ugovornica.“

55. Aneks E uz Ugovor o pitanjima sukcesije, „Narodne novine - Međunarodni ugovori“ br. 2/2004), potpisan 29. lipnja 2001. (stupio na snagu 2. lipnja 2004.), glasi:

Mirovine**Članak 1.**

„Svaka država preuzet će odgovornost i redovito plaćati zakonito odobrene mirovine koje financira ta država u svojstvu bivše konstitutivne republike SFRJ, bez obzira na nacionalnost, državljanstvo, mjesto boravka ili prebivalište korisnika.

Članak 2.

Svaka država preuzet će odgovornost i redovito plaćati mirovine koje pripadaju njenim državljanima koji su bili javni ili vojni službenici SFRJ bez obzira na to gdje je njihovo mjesto boravka ili prebivalište, ako su te mirovine bile financirane iz saveznog proračuna ili drugih saveznih sredstava SFRJ, s time da u slučaju osobe koja je državljanin više država

(i) ako ta osoba ima prebivalište u jednoj od tih država, mirovinu će plaćati ta država, i

(ii) ako ta osoba nema prebivalište u nekoj od tih država čiji je državljanin, mirovinu će plaćati država na teritoriju na kojem je ta osoba prebivala 1. lipnja 1991.

Članak 3.

Države će, ako je potrebno, sklopiti dvostrane aranžmane za osiguranje plaćanja mirovina u skladu s prethodnim člancima 1. i 2. osobama koje se nalaze u nekoj državi izvan one koja plaća mirovine tih osoba, za prijenos potrebnih sredstava za osiguranje plaćanja tih mirovina, te za plaćanje mirovina razmjerno plaćanju doprinosa. Po potrebi, sklapanje takvih konačnih dvostranih aranžmana može se provesti sklapanjem privremenih aranžmana za osiguranje plaćanja mirovina u skladu s člankom 2. Svi dvostrani ugovori sklopljeni između bilo koje dvije države imat će prednost pred odredbama ovoga Aneksa, te će urediti pitanje međusobnih potraživanja između mirovinskih fondova država glede plaćanja mirovina prije nego li su takvi ugovori stupili na snagu.”

D. Ostalo međunarodno pravo

56. Mjerodavne odredbe Konvencije 102 Međunarodne organizacije rada o najnižim standardima socijalne sigurnosti, „Narodne novine - Međunarodni ugovori“ br. 1/2002, u Hrvatskoj na snazi od 8. listopada 1991. godine, glase:

Članak 68.**Dio XII. - Jednakost postupka prema stranim državljanima****Članak 68.**

„1. Stanovnici koji su strani državljani imaju ista prava kao i stanovnici državljani: Međutim, mogu se propisati posebna pravila vezana za strance i državljane rođene izvan teritorija članice u odnosu na davanja ili dijelove davanja koji se isplaćuju u cijelosti ili pretežno iz javnih fondova i u odnosu na prijelazne sustave.

2. U sustavima socijalne sigurnosti koji se temelje na uplaćivanju doprinosa i koji osiguravaju zaštitu zaposlenika, zaštićene osobe koje su državljani neke druge članice koja je prihvatila obveze iz odgovarajućeg dijela ove Konvencije imaju, u odnosu na taj dio, jednaka prava kao državljani dotične članice: Međutim, primjena ovog članka može se uvjetovati postojanjem dvostranog ili višestranog ugovora kojim se osigurava reciprocitet.

Dio XIII. - Zajedničke odredbe**Članak 69.**

Davanje na koje bi zaštićena osoba imala pravo u skladu s bilo kojim dijelom od II. do X. dijela ove Konvencije može se obustaviti u opsegu u kojem je propisano:

(a) za vrijeme dok se ta osoba ne nalazi na području članice ... “

57. Mjerodavna odredba Konvencije 48 Međunarodne organizacije rada o utemeljenju međunarodnog sustava očuvanja prava iz osiguranja za slučaj invalidnosti, starosti i smrti, „Narodne novine - Međunarodni ugovori“ br. 11/2003, u daljnjem tekstu „Konvencija MOR-a br. 48“, u Hrvatskoj na snazi od 8. listopada 1991. godine, glasi:

Članak 10.

„(1) Osobe koje su bile osigurane u ustanovi osiguranja određene članice, kao i osobe koje oni uzdržavaju imaju pravo na sve naknade na koje su stekli pravo na temelju svog osiguranja u cijelosti:

(a) ako prebivaju na području te članice, bez obzira na njihovo državljanstvo;

(b) ako su državljani te članice, bez obzira na njihovo prebivalište ...“

58. Bečka konvencija o pravu međunarodnih ugovora od 23. svibnja 1969., „Narodne novine - Međunarodni ugovori“ br. 12/1993 propisuje:

Članak 27.**Unutrašnje pravo i poštovanje ugovora**

„Stranka se ne može pozivati na odredbe svoga unutrašnjeg prava da bi opravdala neizvršavanje ugovora ...“

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA br. 1., UZETOG ZASEBNO, KAO I ZAJEDNO S ČLANKOM 14. KONVENCIJE

59. Podnositelj zahtjeva navodi da je obustava isplate njegove vojne mirovine JNA kroz razdoblje od trinaest mjeseci nakon što je promijenio prebivalište u Srbiju bila proizvoljna i diskriminatorna. Zahtjev temelji na članku 1. Protokola br. 1., uzetog zasebno, kao i zajedno s člankom 14. Konvencije, koji glasi:

Članak 14. Konvencije

„Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.“

Članak 1. Protokola br. 1.

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

A. Dopuštenost

1. Kompatibilnost ratione materiae

(a) Tvrdnje stranaka

60. Vlada ističe, pozivajući se na sudsku praksu Suda u predmetu *Carson i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 42184/05, ECHR 2010 i predmetu *Grudić protiv Srbije*, br. 31925/08, 17. travnja 2012., da u razdoblju tijekom kojeg je bila obustavljena isplata mirovine podnositelju, on nije imao pravo na isplatu svoje mirovine te da stoga nije imao vlasništvo u smislu članka 1. Protokola br. 1. Vlada naglašava da je podnositelj bio vojni umirovljenik JNA i da bi isplata njegove mirovine u inozemstvo bila moguća samo na temelju mjerodavnog domaćeg prava, kada bi postojao međunarodni ugovor ili sporazum o uzajamnosti. Međutim, takav međunarodni ugovor ili sporazum o uzajamnosti između Hrvatske i Srbije u to vrijeme nije postojao. Prema mišljenju Vlade, od ključne je važnosti razlikovati pravo na mirovinu od prava na isplatu mirovine. U Hrvatskoj je podnositelj imao samo pravo na isplatu mirovine. Ovo je pravo postojalo tako dugo dok su bili ispunjeni potrebni uvjeti i nije bilo moguće

vršiti isplate u inozemstvo, jer nije postojao međunarodni ugovor ili sporazum o uzajamnosti, što je podnositelj znao ili je trebao znati.

61. Podnositelj se nije složio s Vladom, navodeći da je Hrvatska priznala njegovo pravo na isplatu vojne mirovine JNA i da nije bilo pravnog temelja za obustavu isplate mirovine.

(b) Ocjena Suda

62. Vodeći računa o tvrdnjama stranaka, Sud smatra da je pitanje postojanja vlasništva u konkretnom slučaju neodvojivo povezano s pitanjem je li bilo miješanja, što je pitanje koje je potrebno ispitati u kontekstu razmatranja Suda o osnovanosti predmeta. Sud nadalje smatra da zahtjev otvara složena pitanja činjenične i pravne naravi koja se u ovoj fazi ispitivanja zahtjeva ne mogu riješiti (vidi, *mutatis mutandis*, *Malik protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 23780/08, stavak 100., 13. ožujka 2012.). Sud stoga ovo pitanje pridružuje pitanju osnovanosti prigovora podnositelja zahtjeva vezanog uz vlasništvo iz članka 1. Protokola br. 1.

2. Kompatibilnost *ratione personae*

(a) Tvrdnje stranaka

63. Vlada je uputila na sudsku praksu izraženu u predmetu *Banković i drugi protiv Belgije i drugih* (odl.) [VV], br. 52207/99, stavak 60., ECHR 2001-XII, navodeći da je podnositelj zahtjeva svojim preseljenjem u Srbiju izgubio teritorijalnu poveznicu s Hrvatskom i došao pod nadležnost Srbije.

64. Podnositelj nije iznosio tvrdnje u ovom pogledu.

(b) Ocjena Suda

65. U svjetlu svih okolnosti konkretnog predmeta i materijala koji mu je dostupan, kao i činjenice da podnositelj prigovara da hrvatske vlasti nisu isplaćivale njegovu mirovinu u inozemstvo, iako je takva obveza postojala prema nacionalnom pravu i međunarodnom ugovoru, Sud smatra da bi prigovor Vlade trebalo odbiti.

3. *Iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava i poštivanje pravila o šest mjeseci*

(a) Tvrdnje stranaka

66. Vlada navodi kako je konačna odluka domaćih sudova u predmetu podnositelja zahtjeva bila odluka Upravnog suda od 8. ožujka 2007. godine, koja je dostavljena podnositelju 27. travnja 2007. godine, dok je podnositelj svoj zahtjev Sudu podnio po proteku roka od šest mjeseci, i to u kolovozu 2010. godine. Vlada smatra kako je podnositelj propustio u svojoj ustavnoj tužbi od 11. svibnja 2007. godine prigovoriti postojanju povrede njegovih ljudskih prava te da je od Ustavnog suda Republike Hrvatske samo zatražio

reviziju upravnih postupaka. Stoga, prema mišljenju Vlade, šestomjesečni rok nije mogao započeti od dostave odluke Ustavnoga suda Republike Hrvatske podnositelju zahtjeva dana 21. svibnja 2010. godine. Pored toga, Vlada ističe da je isplata mirovine podnositelju zahtjeva nastavljena dana 20. siječnja 2005. godine i da se stoga šestomjesečni rok treba računati od tog datuma, što znači da je podnositelj svoj zahtjev Sudu podnio izvan roka od šest mjeseci.

67. Vlada također naglašava da je podnositelj tijekom upravnih postupaka te postupka pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske osporavao samo mjerodavno domaće pravo i da nije prigovario da su njegova prava iz Konvencije povrijeđena. U svojoj ustavnoj tužbi podnositelj je samo prigovario obustavi plaćanja njegove mirovine te je zatražio da se ukinu odluke upravnih tijela i nastavi s plaćanjem njegove mirovine. Vlada također ističe kako podnositelj nikada nije prigovorio da bi njegova vlasnička prava bila povrijeđena ili da bi u tom pogledu bio diskriminiran, te je navela da se podnositelj propustio pozvati na mjerodavne odredbe domaćeg prava. Stoga, prema mišljenju Vlade, podnositelj nije iscrpio dostupna i učinkovita domaća pravna sredstva i zbog toga nije poštovao načelo supsidijarnosti.

68. Podnositelj smatra da je iscrpio sva domaća pravna sredstva i da je poštovao vremensko ograničenje od šest mjeseci.

(b) Ocjena Suda

69. Sud ponavlja da su uvjeti sadržani u članku 35. stavku 1. koji se tiču iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava i šestomjesečni rok u bliskom međusobnom odnosu, jer nisu samo kombinirani u istome članku nego su isto tako izrečeni u jednoj rečenici čije gramatičko tumačenje podrazumijeva takav međusobni odnos (vidi predmet *Hatjianastasiou protiv Grčke*, br. 12945/87, odluka Komisije od 4. travnja 1990. i predmet *Berdzenishvili protiv Rusije* (odluka), br. 31697/03, ECHR 2004-II (izvatci)).

70. U pravilu, šestomjesečni rok teče od datuma pravomoćne odluke donesene u postupku iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava. Članak 35. stavak 1. ne može se tumačiti na način koji bi zahtijevao da podnositelj obavijesti Sud o svom prigovoru prije nego što je njegov položaj u vezi s tim pitanjem konačno riješen na domaćoj razini. Sud je u tom pogledu već presudio da se od podnositelja u načelu zahtijeva da, u cilju zadovoljenja načela supsidijarnosti, prije podnošenja prigovora protiv Hrvatske Sudu, pruže priliku Ustavnom sudu Republike Hrvatske da popravi situaciju u kojoj se nalaze (vidi *Orlić protiv Hrvatske*, br. 48833/07, stavak 46., 21. lipnja 2011.).

71. Sud napominje da je tijekom upravnog postupka koji se vodio vezano uz mirovinu podnositelja, nakon što je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Dubrovniku prestala isplaćivati

njegovu mirovinu, podnositelj izjavio žalbu Žalbenom vijeću Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, navodeći da nije postojala pravna osnova za obustavu plaćanja njegove mirovine (vidi stavak 29. u prethodnome tekstu). U svojoj upravnoj tužbi Upravnom sudu zbog nepostupanja dijela nižih upravnih tijela (vidi stavke 30. i 31. u prethodnome tekstu), kao i u svojoj upravnoj tužbi protiv drugostupanjske odluke Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (vidi stavak 37. u prethodnome tekstu), podnositelj je istaknuo iste tvrdnje, prigovarajući zbog proizvoljne obustave plaćanja njegove mirovine. Pored toga, podnositelj zahtjeva ponovio je iste prigovore i u svojoj ustavnoj tužbi Ustavnome sudu Republike Hrvatske, navodeći da nije postojala pravna osnova za obustavu plaćanja njegove mirovine, te da okolnosti predmeta ukazuju kako nije uživao jednakost pred zakonom (vidi stavak 39. u prethodnome tekstu). Stoga je podnositelj nacionalnim tijelima podnio iste prigovore koji su bit njegovih argumenata pred Sudom.

72. Konačnu odluku domaćih sudova donio je 11. ožujka 2010. godine Ustavni sud Republike Hrvatske i to je rješenje dostavljeno podnositelju dana 21. svibnja 2010. godine, a podnositelj je svoj zahtjev podnio Sudu dana 24. kolovoza 2010. godine, dakle unutar roka od šest mjeseci. Vezano uz tvrdnju Vlade da se šestomjesečni rok treba računati od 20. siječnja 2005. godine, kada je nastavljeno s plaćanjem mirovine podnositelja, Sud ne vidi mjerodavnost tog datuma za izračun šestomjesečnog vremenskog roka, budući da nastavkom plaćanja mirovine podnositelju od 20. siječnja 2005. godine nisu nadoknađene neisplaćene mirovine, niti je to na drugi način povezano s prigovorima podnositelja vezanima uz obustavu isplate njegove mirovine kroz razdoblje od trinaest mjeseci prije tog datuma, a u vezi s čime je podnositelj istaknuo prigovor.

73. Prema prethodno iznijetom činjeničnom stanju, Sud nalazi da se prigovori Vlade moraju odbiti.

4. Zloupotreba prava na pojedinačni zahtjev

(a) Tvrdnje stranaka

74. Vlada navodi da se podnositelj u međuvremenu preselio u Srbiju, gdje živi i danas. U veljači 2012. godine podnositelj je zatražio da mu se mirovina isplaćuje u Srbiju, a Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje je odobrio taj zahtjev. U skladu s time, od ožujka 2012. godine Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje isplaćuje podnositelju zahtjeva njegovu mirovinu u Srbiju. Vlada ističe da je podnositelj propustio obavijestiti Sud o ovoj promjeni, te smatra da to predstavlja zloupotrebu prava na pojedinačni zahtjev.

75. Podnositelj zahtjeva se u vezi s time nije očitovao.

(b) Ocjena Suda

76. Sud ponavlja da u slučaju kada se tijekom postupka pred sudom dogode novi, važni događaji te ako, unatoč izričitoj obvezi iz Pravila 47. stavka 6. Poslovnika Suda, podnositelj propusti iznijeti takvu informaciju Sudu i time spriječi Sud u donošenju presude u predmetu na temelju potpuno utvrđenog činjeničnog stanja, zahtjev podnositelja može se odbiti zbog zlouporabe zahtjeva (vidi predmet *Harbadová i drugi protiv Republike Češke* (odl.), br. 42165/02, 466/03, 25. rujna 2007.; predmet *Predescu protiv Rumunjske*, br. 21447/03, stavci 25.-27., 2. prosinca 2008.; i predmet *Miroļubovs i drugi protiv Latvije*, br. 798/05, stavak 63., 15. rujna 2009.).

77. Sud napominje da se konkretni prigovori podnositelja odnose na razdoblje od listopada 2003. godine do studenog 2004. godine u kojem mu je, kako navodi, proizvoljno obustavljeno plaćanje njegove mirovine i da je on u tom smislu bio diskriminiran. Stoga je na Sudu da ispita je li u navedenom razdoblju obustava plaćanja mirovine podnositelju zahtjeva zapravo bila proizvoljna i da li je on zbog toga bio diskriminiran. U vezi s ovim prigovorima nije došlo ni do kakvih relevantnih novih događaja, a imajući u vidu činjenicu da senavodno uskraćena obavijest odnosila samo na nove događaje koji su nastali značajno kasnije u odnosu na vrijeme kada je obustavljeno plaćanje mirovina podnositelja, Sud ne nalazi utvrđenim da bi podnositelj namjerno utemeljio svoje prigovore na verziji događaja koja bi izostavila bilo koji događaj od ključne važnosti (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Al-Nashif protiv Bugarske*, br. 50963/99, stavak 89., 20. lipnja 2002.; predmet *Adamović protiv Srbije*, br. 41703/06, stavak 34., 2. listopada 2012.). To je tim više tako jer podnositelj nikada nije pokušao zaniijekati ili dati netočnu informaciju u pogledu činjenice da od ožujka 2012. godine prima svoju mirovinu u Srbiji.

78. Stoga, Sud smatra da se prigovor Vlade mora odbiti.

5. Zaključak

79. Sud primjećuje da zahtjev podnositelja nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. (a) Konvencije. Primjećuje i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost**1. Navodna povreda članka 1. Protokola br. 1. uzeta zasebno****(a) Tvrdnje stranaka**

80. Podnositelj zahtjeva tvrdi da je obustava isplate mirovine kroz trinaest mjeseci u razdoblju od 1. listopada 2003.g. do 1. studenog 2004.g. bila proizvoljna, jer nije postojao pravni temelj koji bi ju opravdao.

Pojašnjava da je bio vojni umirovljenik JNA, koji je otišao u mirovinu u mirovinskom sustavu bivše SFRJ. Međutim, nakon što je Hrvatska proglasila neovisnost, podnio je zahtjev za priznavanje svoje mirovine u Hrvatskoj te su nadležna domaća mirovinska tijela, i to Republički fond radnika, dana 12. prosinca 1992. godine priznala njegovo pravo na isplatu mirovine od hrvatskih tijela. Kod podnošenja zahtjeva za mirovinu u Hrvatskoj on je ispunio sve zakonske preuvjete, uključujući onaj da prebiva u Hrvatskoj. Donošenjem Zakona o mirovinskom osiguranju iz 1998. godine, vojne mirovine pripadnika bivše JNA uključene su u opći mirovinski sustav Hrvatske, a time je on dobio status jednak bilo kojem drugom umirovljeniku u Hrvatskoj.

81. U međuvremenu, u listopadu 1998. godine, podnositelj je posjetio sina u Beogradu, Srbija, te je odlučio tamo i ostati. Mirovina mu je tada isplaćivana putem punomoćnika u Hrvatskoj. U lipnju 2003. godine, nakon što je stupio na snagu Ugovor o socijalnom osiguranju od 15. rujna 1997.g., podnositelj je podnio zahtjev za isplatom mirovine u Srbiju. Prema njegovom mišljenju, Ugovor o socijalnom osiguranju otvorio je mogućnost da se mirovine iz Hrvatske isplaćuju u Srbiji i obrnuto, te da ne postoji pravni temelj za drugačije postupanje s njegovom vojnom mirovinom, budući da je ona uključena u opći mirovinski sustav, te da su se sva pravila koja se primjenjuju na mirovine trebala izravno primijeniti i na vojne mirovine. Međutim, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje proizvoljno je prestao s isplatom njegove mirovine, navodeći da se Ugovor o socijalnom osiguranju ne primjenjuje na vojne mirovine JNA. Stoga je on bio prisiljen vratiti se u listopadu 2004. godine u Hrvatsku, te je isplata njegove mirovine nastavljena od 1. studenog 2004. godine. Konačno, podnositelj navodi da se na ovaj slučaj primjenjuju još dvije odredbe međunarodnoga prava, i to Aneks E Ugovora o pitanjima sukcesije i članak 10. Konvencije MOR-a br. 48.

82. Vlada navodi kako je nužno napraviti jasnu razliku između prava na vojnu mirovinu i prava na isplatu vojnih mirovina bivšim pripadnicima JNA. Pravo podnositelja na mirovinu priznala su tijela bivše SFRJ, a Hrvatska je samo priznala tu činjenicu i nastavila s isplatom mirovine. Podnositelj je imao pravo na primitak mirovine u inozemstvu samo u skladu s člankom 88. Zakona o mirovinskom osiguranju. Drugim riječima, podnositelj je mogao primati svoju mirovinu tako dugo dok je živio u Hrvatskoj ili u nekoj od država u kojoj je bilo moguće primati uplate iz Hrvatske. Umjesto toga, podnositelj se preselio u Srbiju s kojom Hrvatska nije imala potpisan ugovor o isplati vojnih mirovina u inozemstvu i s kojom nije imala potpisan sporazum o uzajamnosti, a Srbija je zadržala poseban mirovinski sustav za vojne umirovljenike. Stoga se prema mišljenju Vlade podnositelj sam doveo u situaciju u kojoj više nije ispunjavao uvjete domaćeg prava za primanje mirovine i u skladu s time nije imao vlasništvo u smislu članka 1. Protokola br. 1. Istovremeno, sve to je trebalo biti dobro

poznato podnositelju, budući da su Zakon o mirovinskom osiguranju i Ugovor o mirovinskom osiguranju bili objavljeni u „Narodnim novinama“ i na internetu, te su mu stoga bili dostupni. Činjenica da je na pogrešan način protumačio mjerodavno domaće pravo, koje mu je prema mišljenju Vlade također bilo poznato, nije promijenila činjenicu da je sam bio odgovoran za prestanak isplate svoje mirovine. Njegova puka nada da će mu se mirovina isplaćivati u Srbiji, nije imala osnova u mjerodavnom domaćem pravu. Tim više jer je podnositelj propustio zatražiti potrebne obavijesti od nadležnih tijela u pogledu toga postoji li takva mogućnost.

83. Vlada nadalje navodi da u slučaju kad bi Sud utvrdio da je podnositelj imao vlasništvo u smislu članka 1. Protokola br. 1., miješanje u njegovo vlasništvo bilo bi zakonito, služilo legitimnom cilju i bilo razmjerno. U pogledu zakonitosti miješanja, Vlada ističe da je Hrvatska prihvatila isplatu vojnih mirovina JNA uz određene uvjete, koji su bili fleksibilniji od uvjeta koji su kasnije propisani Ugovorom o pitanjima sukcesije. Upućujući na sudsku praksu izraženu u predmetu *Carson i drugi* (prethodno citirana), Vlada ističe kako je isplata mirovina u inozemstvo bila moguća samo na temelju međunarodnog ugovora ili sporazuma o uzajamnosti, što su bili legitimni uvjeti domaćeg prava u okviru slobode procjene koju država ima. Sa Srbijom nije bio potpisan međunarodni ugovor niti sporazum o uzajamnosti u vezi s isplatom vojnih mirovina JNA u inozemstvo, a pogrešno tumačenje mjerodavnog prava, osobito Ugovora o socijalnom osiguranju, od strane podnositelja zahtjeva nije od važnosti u tom smislu. Budući da u to vrijeme Srbija nije isplaćivala mirovine vojnim umirovljenicima JNA koji su živjeli u Hrvatskoj, Vlada ne vidi razloga zašto bi Hrvatska trebala isplaćivati takve mirovine u Srbiju. Prema mišljenju Vlade, domaća su tijela zadovoljavajuće obrazložila svoje odluke kada su odbila zahtjev podnositelja, a iz njegovih podnesaka Sudu čini se da je podnositelj i sam shvatio cijelu situaciju. Vlada također ističe da podnositelj ima dvojno državljanstvo, hrvatsko i srpsko, i da je mirovinu mogao zatražiti od srpskih vlasti. On je, međutim, to propustio učiniti te se kasnije vratio u Hrvatsku, nakon čega je nastavljeno s plaćanjem njegove mirovine jer su bile uklonjene zapreke koje su ranije postojale. Vlada također navodi kako se Aneks E Ugovoru o pitanjima sukcesije nije mogao primijeniti na podnositeljev slučaj u to vrijeme, jer je tek kasnije stupio na snagu. U svakom slučaju, prema tom Ugovoru obveza plaćanja mirovine podnositelju bila je na Srbiji. Vlada također smatra kako se na podnositeljev slučaj ne može primijeniti Konvencija MOR-a br. 48, jer se ona odnosi na mirovinske sustave koji se temelje na uplaćivanju doprinosa, a podnositelj nije bio članom takvog sustava u Hrvatskoj.

84. U pogledu toga da je navodno miješanje bilo u javnom interesu, Vlada ističe da država ima široku slobodu procjene s tim u vezi, te da je javni interes u ograničavanju uvjeta za isplatu vojnih mirovina JNA bio opravdan prvenstveno činjenicom da je Hrvatska, koja je u to vrijeme bila

pogođena posljedicama rata, isplaćivala mirovine tisućama takvih umirovljenika, iako oni nikada nisu uplaćivali doprinose u Hrvatskoj. Vlada također navodi, ponavljajući svoje tvrdnje da u vezi s tim pitanjem sa Srbijom nije imala potpisan ugovor, niti sporazum o uzajamnosti, da podnositelju u ovom predmetu nije nametnut prekomjeren teret, budući da je svoju mirovinu mogao primiti putem punomoćnika u Hrvatskoj bez angažiranja mirovinskog sustava. Vlada ističe kako podnositelj nikada nije izgubio svoje pravo na mirovinu, te da je isplata njegove mirovine nastavljena nakon što se vratio u Hrvatsku. U svakom slučaju, čak i prema Ugovoru o pitanjima sukcesije, čim se preselio u Srbiju, u svjetlu činjenice da ima i srpsko državljanstvo, podnositelj je imao pravo primiti mirovinu od Srbije, a ne od Hrvatske.

(b) Ocjena Suda

(i) Opća načela

85. Sud ponavlja da članak 1. Protokola br. 1. ne jamči pravo na stjecanje vlasništva. On ne ograničava slobodu država ugovornica na odlučivanje da li će imati neki oblik sustava socijalne sigurnosti ili mirovinski sustav, ili na izbor vrste ili iznosa novčanih naknada ili mirovina u okviru takvog sustava. Međutim, ako država ugovornica ima na snazi zakonodavstvo koje predviđa pravo na isplatu neke naknade socijalne skrbi ili mirovine, bilo da je to pravo uvjetovano prethodnim plaćanjem doprinosa ili nije, mora se smatrati da takvo zakonodavstvo za osobe koje ispunjavaju njegove uvjete stvara vlasnički interes koji spada u doseg članka 1. Protokola br.1. Stoga, ako se iznos novčane naknade ili mirovine umanji ili ukine, to može predstavljati miješanje u vlasništvo koje mora biti opravdano općim interesom (vidi predmet *Stec i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odl.) [VV], br. 65731/01 i 65900/01, stavak 54., ECHR 2005-X; predmet *Kjartan Ásmundsson protiv Islanda*, br. 60669/00, stavak 39., ECHR 2004-IX; te predmet *Valkov i drugi protiv Bugarske*, br. 2033/04, 19125/04, 19475/04, 19490/04, 19495/04, 19497/04, 24729/04, 171/05 i 2041/05, stavak 84., 25. listopada 2011.).

86. Ako pak predmetna osoba ne ispunjava ili prestane ispunjavati zakonske uvjete propisane domaćim pravom za priznavanje bilo kojeg posebnog oblika novčane naknade ili mirovine, tada se ne radi o miješanju u prava prema članku 1. Protokola br. 1. (vidi predmet *Rasmussen protiv Poljske*, br. 38886/05, stavak 76., 28. travnja 2009.; i predmet *Richardson protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odl.), br. 26252/08, stavci 17.-18., 10. travnja 2012.). Konačno, Sud primjećuje da činjenica da je osoba ušla u sustav socijalne sigurnosti države i čini njegov dio ne znači nužno da se taj sustav ne može promijeniti bilo u pogledu podobnosti za isplatu, ili u pogledu visine iznosa novčane naknade ili mirovine (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Carson i drugi* [VV], prethodno citiran, stavci 85.-89.).

(ii) Primjena ovih načela na ovaj predmet

87. Sud prvenstveno primjećuje da između stranaka nema spora oko toga da je pravo na isplatu vojne mirovine JNA podnositelju, ostvareno temeljem mjerodavnog zakonodavstva o mirovinskom osiguranju bivše SFRJ, priznato kao obveza hrvatskih tijela mirovinskog osiguranja, prvo prijelaznim, a nakon toga općim mirovinskim pravnim propisima. Kao što je Vlada navela, isplata mirovine podnositelju podložna je određenim uvjetima, od kojih je jedan prebivalište u Hrvatskoj ili nekoj drugoj državi s kojom Hrvatska ima sporazum o uzajamnosti ili sklopljen ugovor o isplati mirovina u inozemstvo. Postavlja se stoga pitanje je li podnositelj zadovoljio nužne uvjete za isplatu svoje mirovine. U svjetlu načela da ne postoji pravo prema članku 1. Protokola br. 1. na dobivanje novčane naknade iz socijalnog osiguranja ili na isplatu mirovine bilo koje vrste i u bilo kojem iznosu, osim ako to nije propisano nacionalnim pravom (vidi, na primjer, predmet *Raviv protiv Austrije*, br. 26266/05, stavak 61., 13. ožujka 2012.), središnje pitanje koje Sud mora utvrditi je to je li podnositelj zadovoljio sve uvjete koji su se tražili prema mjerodavnom hrvatskom mirovinskom zakonodavstvu koje je u to vrijeme bilo važeće i je li time ostvario vlasničko pravo na primanje isplata svoje mirovine u Srbiji. Ili, drugim riječima, da li je postojala dostatna pravna osnova u domaćem hrvatskom zakonodavstvu na temelju koje podnositelj može zahtijevati isplatu svoje mirovine u Srbiji (vidi predmet *Kopecký protiv Slovačke* [VV], br. 44912/98, stavak 54., ECHR 2004-IX).

88. Negativan odgovor na ovo pitanje posljedično dovodi Sud do utvrđenja da prestanak plaćanja mirovine podnositelju, kao posljedica okolnosti koje je sam stvorio, ne predstavlja miješanje u njegova vlasnička prava iz članka 1. Protokola br. 1., budući da podnositelj ne bi imao vlasnički interes u smislu članka 1. Protokola br. 1. (vidi predmet *Carson i drugi* [VV], citiran u prethodnom tekstu, stavak 57.).

89. Međutim, za razliku od prethodno navedenog, ako Sud utvrdi da je podnositelj zadovoljio uvjete propisane mjerodavnim hrvatskim mirovinskim zakonodavstvom, tada bi se obustava isplate mirovine podnositelju od strane domaćih tijela smatrala miješanjem u vlasničke interese podnositelja, što nije u skladu sa zakonom kako to traži Konvencija. Takav zaključak učinio bi nepotrebnim da Sud utvrđuje je li postojala pravična ravnoteža između zahtjeva općeg interesa zajednice i zahtjeva zaštite temeljnih prava pojedinca kod utvrđivanja povrede članka 1. Protokola br. 1. (vidi predmet *Iatridis protiv Grčke* [VV], br. 31107/96, stavak 62., ECHR 1999-II).

90. Sud prvenstveno ponavlja da Konvencija u pravilu državi dozvoljava široku slobodu u pogledu općih mjera ekonomske ili socijalne strategije (vidi predmet *Stec i drugi*, citiran u prethodnom tekstu, stavak 52.) što znači da država ima široku slobodu procjene u pogledu donošenja ove vrste zakona i tumačenja tih zakona od strane domaćih sudova (vidi, *mutatis*

mutandis, predmet *Von Maltzan i drugi protiv Njemačke* (odl.) [VV], br. 71916/01, 71917/01 i 10260/02, stavak 101., ECHR 2005-V). To međutim ne isključuje ovlast Suda da preispita u kojoj je mjeri takvo zakonodavstvo specifično i predvidivo (vidi predmet *Caytas protiv Turske* (odl.), br. 25409/04, 19647/06, 22505/06, 22514/06, 31463/07, 62002/08 i 14842/09, 29. rujna 2009.) i s kojim stupnjem jasnoće omogućuje utvrđivanje da li situacija podnositelja ulazi u okvir odredaba mjerodavnog prava (usporedi predmet *Von Maltzan i drugi*, citiran u prethodnome tekstu, stavak 98.). Stoga se Sud mora uvjeriti da je zakonodavstvo koje regulira uvjete isplate mirovine jasno, precizno i predvidivo u pogledu specifičnih pravnih uvjeta (vidi predmet *Croitoru protiv Rumunjske* (odl.), br. 3205/03, 14. rujna 2010.).

91. Vezano uz uvjet prebivališta, Sud u načelu ne može shvaćanje domaćih tijela o tome udovoljava li pojedinac tim uvjetima zamijeniti svojim shvaćanjem, ukoliko odluke domaćih tijela ne upućuju na proizvoljnost, zadovoljavajuće su obrazložene te, po potrebi, upućuju na mjerodavnu domaću sudsku i drugu praksu (vidi predmet *Jantner protiv Slovačke*, br. 39050/97, stavci 30.-32., 4. ožujka 2003. i predmet *Kopecký*, citiran u prethodnome tekstu, stavak 56.). Nadalje, Sud nije spriječen u ispitivanju načina na koji su međunarodni ugovori o socijalnoj politici i mirovinama utjecali na položaj pojedinca na domaćoj razini (vidi predmet *Tarkoev i drugi protiv Estonije*, br. 14480/08 i 47916/08, stavci 61.-65., 4. studenog 2010.). U tom smislu Sud ponavlja da je prvenstveno na nacionalnim tijelima, posebice sudovima, da tumače i primjenjuju domaće pravo, čak i kada to pravo upućuje na međunarodno pravo ili ugovore. U svakom je slučaju, međutim, uloga Suda ograničena na utvrđivanje jesu li učinci takvog odlučivanja spojivi s Konvencijom (vidi predmet *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi protiv Irske* [VV], br. 45036/98, stavak 143., ECHR 2005-VI).

92. Sud napominje da su nakon raspada bivše SFRJ, vojne mirovine pripadnika bivše JNA u Hrvatskoj bile regulirane prijelaznim zakonodavstvom, i to Zakonom kojim je zakonodavstvo bivše SFRJ koje je reguliralo to pitanje preuzeto u hrvatski pravni sustav (vidi stavak 46. u prethodnome tekstu). Dodatna privremena mjera, čiji je cilj bio pomoć u tranziciji, bila je Uredba Vlade Republike Hrvatske koja je propisivala isplatu akontacija mirovina osobama koje su ispunjavale mjerodavne uvjete, od kojih je jedan bio prebivalište u Hrvatskoj (vidi stavak 47. u prethodnome tekstu). Usporedno s prijelaznim zakonodavstvom koje je reguliralo vojne mirovine pripadnika bivše JNA, civilne mirovine povezane s mirovinskim sustavom bivše SFRJ bile su regulirane posebnim prijelaznim zakonodavstvom (vidi stavak 48. u prethodnome tekstu). Međutim, istom je tijelu, i to Republičkom fondu radnika povjeren zadatak poduzimanja potrebnih mjera u oba slučaja.

93. Vezano uz konkretni položaj podnositelja u tom razdoblju, Sud primjećuje da je dana 7. srpnja 1992. godine Republički fond radnika, Područna služba u Dubrovniku, priznao pravo podnositelja na isplatu akontacije njegove vojne mirovine JNA, nakon što je utvrdio da podnositelj zadovoljava potrebne uvjete, uključujući prebivalište, zato što je živio u Dubrovniku, Hrvatska. Nadalje, isto državno tijelo, postupajući po službenoj dužnosti, odredilo je dana 12. prosinca 1992. godine visinu mirovine podnositelja zahtjeva te je naložilo isplatu mirovine kroz cijelo vrijeme dok on zadovoljava potrebne uvjete (vidi stavke 22.-24. u prethodnome tekstu).

94. Sud nadalje napominje da je prijelazno zakonodavstvo, koje je reguliralo vojne mirovine JNA, ukinuto Zakonom o mirovinama pripadnika bivše JNA iz 1993. godine. Na temelju tog Zakona Hrvatska je preuzela isplatu vojnih mirovina pripadnicima bivše JNA koji su zadovoljavali potrebne uvjete, od kojih je jedan bio prebivalište u Hrvatskoj. Republičkom fondu radnika povjeren je zadatak provedbe Zakona (vidi stavak 49. u prethodnome tekstu).

95. Međutim, 1998.g., reformom mirovinskog zakonodavstva u Hrvatskoj, Zakon o mirovinama pripadnika bivše JNA ukinut je donošenjem Zakona o mirovinskom osiguranju, koji je konačno uključio vojne mirovine u opći mirovinski sustav Hrvatske. Ovaj zaključak, pored činjenice da više nije postojalo odvojeno zakonodavstvo koje bi reguliralo vojne mirovine pripadnika bivše JNA, također proizlazi iz sljedećeg. Zakon o mirovinskom osiguranju, u članku 186., priznao je staž osiguranja navršen do 8. listopada 1991. godine, ostvaren prema zakonodavstvu bivše SFRJ koje je reguliralo vojne mirovine, kao mirovinski staž koji se priznaje kod ostvarivanja prava na mirovinu prema Zakonu o mirovinskom osiguranju. Pored toga, Zakon o mirovinskom osiguranju u članku 152. stavku 1. propisao je da se u hrvatskom državnom proračunu trebaju osigurati sredstva za isplatu mirovina vojnim umirovljenicima JNA, a da se potrebni doprinosi trebaju uplaćivati na mjesečnoj osnovi. Za provedbu Zakona zadužen je bio Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, tijelo koje je zamijenilo Republički fond radnika, koji je prestao postojati. U razdoblju koje je mjerodavno za konkretni predmet, Zakon o mirovinskom osiguranju mijenjao se i dopunjavao nekoliko puta. Izmjene i dopune od 29. studenog 2001. godine smanjile su iznos vojnih mirovina pripadnika bivše JNA. Zakon o mirovinskom osiguranju, uključujući njegove izmjene i dopune, nikada nije propisao neke posebne uvjete za isplatu mirovina pripadnicima bivše JNA (vidi stavke 51.-53. u prethodnome tekstu).

96. Sud nadalje napominje da je suradnja između Hrvatske i Srbije po pitanjima mirovina nakon raspada bivše SFRJ u početku bila regulirana Ugovorom o socijalnom osiguranju, koji je stupio na snagu 1. svibnja 2003. godine. Ovaj Ugovor navodi pravne propise na koje se odnosi, uključujući pravne propise koji reguliraju mirovinsko osiguranje i sve druge pravne

propise kojima se „ujedinjuju, mijenjaju ili dopunjuju“ pravni propisi koji reguliraju mirovinsko osiguranje. U članku 3. izričito navodi da se odnosi na „sve osobe za koje vrijede ili su vrijedili pravni propisi jedne ili objiju država ugovornica“. Jedno od načela sadržanih u ovom Ugovoru propisalo je da mirovine prema pravnim propisima jedne države ugovornice ne mogu biti stavljene u mirovanje ili na drugi način biti izložene negativnim utjecajima zbog mjesta prebivališta korisnika. Nadležno domaće tijelo u Hrvatskoj prema ovom Ugovoru bio je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (vidi stavak 54. u prethodnome tekstu).

97. U pogledu konkretnog položaja podnositelja zahtjeva, u svjetlu prethodno navedenih događaja u sferi mirovinskog zakonodavstva, Sud napominje da je u lipnju 2003. godine podnositelj zahtjeva obavijestio Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje da je promijenio svoje prebivalište i da prebiva u Beogradu, Srbija, te je zatražio da mu se tamo isplaćuje i mirovina. Međutim, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, postupajući po zahtjevu podnositelja, obustavio je isplatu njegove mirovine, na osnovu toga da Ugovor o socijalnom osiguranju ne obuhvaća vojne mirovine JNA i da vezano uz to ne postoji sporazum o uzajamnosti sa Srbijom. Daljnja pravna sredstva koje je podnositelj iskoristio pred višim upravnim tijelima i Upravnim sudom, u kojima je tvrdio da je njegova vojna mirovina JNA bila uključena u opći mirovinski sustav i da nije postojao razlog za obustavu isplate njegove mirovine, odbijena su uz iste sažete razloge.

98. Sažeti razlozi koje su dala domaća tijela, bez osvrta na prigovore podnositelja, mjerodavnu sudsku praksu domaćih sudova ili praksu domaćih tijela (vidi, za razliku od prethodno navedenog, *Jantner*, citiran u prethodnome tekstu, stavak 30.), kao i izostanak analize koju nalaže složenost pitanja povezanih s problemima prijelaznih ugovora vezanih uz sustav saveznih vojnih mirovina nakon raspada bivše SFRJ i njihovog uključivanja u mirovinske sustave bivših republika SFRJ, ne mogu u dovoljnoj mjeri zadovoljiti Sud da bi mu omogućili prihvaćanje tvrdnje Vlade da je promjenom svog mjesta prebivališta, podnositelj izgubio svoje vlasničko pravo na isplatu mirovine (vidi, za razliku od prethodno navedenog, *Jantner*, citiran u prethodnome tekstu, stavak 33.).

99. Posebice, kako je već naznačeno u prethodnome tekstu, Sud smatra da je vojna mirovina JNA bila uključena u hrvatski mirovinski sustav donošenjem Zakona o mirovinskom osiguranju 1998. godine. Taj je Zakon ukinuo prethodno važeće pravne propise kojima je regulirano ovo pitanje i prema kojem su isplate mirovine bile uvjetovane, između ostalog, i prebivalištem u Hrvatskoj i nije propisao neke posebne uvjete za vojne umirovljenike JNA u pogledu njihova prava na primanje isplate mirovine.

100. Međutim, čak i uz pretpostavku da je prebivalište u Hrvatskoj i dalje bilo uvjet za isplatu mirovine podnositelju i nakon donošenja Zakona o mirovinskom osiguranju, čini se da taj uvjet više nije bio mjerodavan za one

umirovljenike koji su se preselili u Srbiju nakon što je Ugovor o socijalnom osiguranju bio ugrađen u hrvatski pravni sustav.

101. U tom smislu Sud prvo napominje da prema hrvatskom Ustavu međunarodni ugovori imaju veću pravnu snagu od domaćih zakona (vidi stavak 44. u prethodnome tekstu), te da je ratifikacijom Bečke konvencije o pravu međunarodnih ugovora Hrvatska preuzela obvezu da neće sprječavati izvršavanje međunarodnog ugovora pozivanjem na svoje unutrašnje pravo. Ugovor o socijalnom osiguranju sa Srbijom nije izričito isključio svoju primjenu na vojne mirovine pripadnika bivše JNA koje su priznate i uključene u opće mirovinsko zakonodavstvo tih država. Štoviše, vezano uz njegovu primjenjivost, uputio je na „sve osobe“ na koje se primjenjuju mirovinski propisi i drugi pravni propisi kojima se „ujedinjuju, mijenjaju ili dopunjuju“ primarno mirovinski pravni propisi, te naznačio Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje kao nadležno domaće tijelo u Hrvatskoj; isto tijelo koje je bilo zaduženo za plaćanje mirovine podnositelju (vidi stavak 54. u prethodnome tekstu).

102. Stoga, u nedostatku bilo kakvog suprotnog obrazloženja domaćih tijela mirovinskog osiguranja, Sud smatra da je podnositelj, čija je vojna mirovina JNA bila uključena u opći mirovinski sustav, imao razloge pouzdati se u Ugovor o socijalnom osiguranju, koji je bio valjano ugrađen u domaći sustav te je propisivao da se isplata mirovina treba nastaviti neovisno o mjestu prebivališta podnositelja (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Brezovec protiv Hrvatske*, br. 13488/07, stavak 68., 29. ožujka 2011.). Prema tome, promjena prebivališta podnositelja na adresu u Srbiji nije predvidivo mogla ukinuti njegovo potraživanje isplate mirovine, kako je to propisano mjerodavnim domaćim pravom.

103. Argument da Srbija u to vrijeme nije isplaćivala mirovine vojnim umirovljenicima JNA u Hrvatskoj, kao što je tužena Vlada navela, u ovom pogledu nije relevantan, budući da je članak 5. Ugovora o socijalnom osiguranju jamčio da se mirovine ne mogu „umanjiti, staviti u stanje mirovanja, oduzeti ili plijeniti zbog toga što korisnik ima prebivalište na području druge države ugovornice“, čak i bez potrebe za dodatnom aktivnosti domaćih tijela kako bi ova odredba proizvodila učinak (vidi stavak 54. u prethodnome tekstu).

104. U svjetlu prethodno navedenih utvrđenja, Sud smatra da su se obustavom isplate mirovine podnositelju zbog promjene mjesta prebivališta u Srbiju, što u mjerodavnom domaćem pravu nije bila u dovoljnoj mjeri predvidiva posljedica, nadležna domaća tijela umiješala u vlasničke interese povrjeđujući na taj način načelo zakonitosti, što je nespojivo s podnositeljevim pravom na mirno uživanje vlasništva.

105. Ovakva je situacija postojala do 2. lipnja 2004. godine kada je stupio na snagu Aneks E Ugovora o pitanjima sukcesije koji je potpisan između republika bivše SFRJ. Aneks E, koji se posebice bavio pitanjima mirovina, propisao je obvezu plaćanja mirovina umirovljenicima s

dvostrukim državljanstvom, kao što je to i podnositelj (hrvatsko i srpsko) i čije su mirovine bile financirane iz saveznog proračuna bivše SFRJ, državi u kojoj ta osoba prebiva (vidi stavak 55. u prethodnome tekstu). Budući da je u to vrijeme podnositelj imao prebivalište u Srbiji (vidi stavke 27. i 33. u prethodnome tekstu), proizlazi da od 2. lipnja 2004. godine Hrvatska više nije bila u obvezi isplaćivati mirovinu.

106. Sud stoga odbija prethodni prigovor Vlade koji je ranije spojio s odlučivanjem o osnovanosti zahtjeva (stavak 62. u prethodnome tekstu) i nalazi da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1. u pogledu obustave isplate mirovine podnositelju u razdoblju od 1. listopada 2003. do 2. lipnja 2004.

2. Navodna povreda članka 14. Konvencije uzeta zajedno s člankom 1. Protokola br. 1.

(a) Tvrdnje stranaka

107. Podnositelj zahtjeva tvrdi da je obustava isplate njegove vojne mirovine JNA u razdoblju od 1. listopada 2003.g. do 1. studenog 2004.g. bila učinjena zbog njegovog srpskog etničkog podrijetla i činjenice da je promijenio mjesto prebivališta u Srbiju.

108. Vlada je istaknula, pozivajući se na sudsku praksu Suda izraženu u predmetu *Raviv protiv Austrije*, br. 26266/05, 13. ožujka 2012., da podnositelj nikada nije uplaćivao doprinose u mirovinski fond u Hrvatskoj i da stoga nije u istom položaju kao drugi korisnici mirovina koji su uplaćivali doprinose u Hrvatskoj. Stoga se, prema mišljenju Vlade, ne može postaviti nikakvo pitanje povrede članka 14. Konvencije uzetog zajedno s člankom 1. Protokola br. 1. Pored navedenog, Vlada ističe da domaći pravni propisi koji reguliraju isplatu mirovina u inozemstvo ne čine razliku između korisnika mirovina ni po kojem osnovu, uključujući njihovu nacionalnost, etničku pripadnost ili prirodu prava na mirovinu. Svi oni, uključujući vojne umirovljenike JNA, imali su jednake mogućnosti ostvariti isplatu svojih mirovina u inozemstvo, ako je postojao bilateralni ugovor ili sporazum o uzajamnosti između Hrvatske i države njihova prebivališta. Obustava isplate mirovine u državu s kojom ne postoji potpisan ugovor ili sporazum o uzajamnosti bio je posljedica objektivne prirode, a ne diskriminacija po bilo kojem osnovu. U tom smislu Hrvatska ne radi razliku između vojnih umirovljenika JNA i osoba koje su uplaćivale doprinose u mirovinske fondove u Hrvatskoj. Stoga je činjenica da podnositelj nije primao svoju mirovinu u Srbiji bila posljedica toga što između Hrvatske i Srbije u to vrijeme nije postojao sporazum o uzajamnosti ili ugovor o plaćanju vojnih mirovina JNA.

109. Nadalje, Vlada navodi da nije došlo ni do kakve diskriminacije po bilo kojem osnovu zbog prebivališta podnositelja. Hrvatske vlasti nikada nisu pokušavale utjecati na podnositeljev izbor mjesta prebivališta niti su ga

diskriminirale u tom smislu, već je jednostavno bilo objektivno nemoguće isplaćivati njegovu vojnu mirovinu JNA u Srbiju. Podnositelj je sam odabrao mjesto svojeg prebivališta, a činjenica da je propustio zatražiti potrebne obavijesti o mogućnosti isplate njegove mirovine u Srbiju ne može se staviti na teret Hrvatskoj. Vlada ističe da domaća tijela mirovinskog osiguranja nisu prikupljala podatke o etničkoj pripadnosti korisnika mirovine, pa on nije mogao biti diskriminiran po tom osnovu. Štoviše, ni pravni propisi koji su regulirali mirovine, niti ostali hrvatski pravni propisi nisu propisivali etničku pripadnost kao mjerodavni faktor pri ostvarivanju ili gubitku određenih prava. Stoga Vlada ponavlja da do obustave isplate mirovine podnositelju nije došlo kao posljedica mjere usmjerene prema bilo kojoj određenoj grupi.

(b) Ocjena Suda

110. Sud ponavlja da je u brojnim slučajevima presudio kako članak 14. nema samostalnu prirodu, već ima važnu ulogu u dopunjavanju drugih odredaba Konvencije i Protokola, budući da štiti pojedince koji se nalaze u sličnim okolnostima od bilo kojeg oblika diskriminacije u uživanju prava priznatih im u tim drugim odredbama. Kada se osoba poziva na materijalni članak Konvencije, bilo samostalno ili zajedno s člankom 14., a utvrđena je odvojena povreda materijalnog članka, u pravilu nije potrebno da Sud razmotri predmet i na temelju članka 14., iako je stav drugačiji ako je temeljni aspekt predmeta jasna nejednakost u postupanju u pogledu uživanja predmetnog prava (vidi predmet *Dudgeon protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 22. listopada 1981., stavak 67., Serije A br. 45; predmet *Chassagnou i drugi protiv Francuske* [VV], br. 25088/94, 28331/95 i 28443/95, stavak 89., ECHR 1999-III; predmet *Herrmann protiv Njemačke* [VV], br. 9300/07, stavak 104., 26. lipnja 2012.; i predmet *Vistiņš i Perepjolkins protiv Latvije* [VV], br. 71243/01, stavak 135., 25. listopada 2012.).

111. U konkretnom slučaju Sud napominje da ni domaći pravni propisi, niti odluke domaćih tijela nisu ni na koji način upućivali na etničku pripadnost podnositelja kod obustave isplate njegove mirovine. Štoviše, podnositelj zahtjeva nije osporio tvrdnju Vlade da domaća tijela mirovinskog osiguranja nisu zabilježila njegovu etničku pripadnost.

112. U pogledu prigovora podnositelja da je isplata njegove vojne mirovine obustavljena jer se preselio u Srbiju, Sud smatra da je prigovor nejednakosti u postupanju u ovom pogledu u dovoljnoj mjeri uzet u obzir u prethodnoj procjeni koja je dovela do utvrđenja povrede članka 1. Protokola br. 1. uzetog zasebno. U skladu s time Sud nalazi da nema razloga za odvojeno ispitivanje istih činjenica temeljem članka 14. Konvencije (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Vistiņš i Perepjolkins*, citiran u prethodnome tekstu, stavak 136.).

II. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

113. Konačno, podnositelj prigovora, citirajući članke 3. i 6. stavak 1., 13. i 17. Konvencije da obustava plaćanja njegove mirovine predstavlja ponižavajuće postupanje i da nije imao pošteno suđenje ili učinkovito domaće pravno sredstvo u vezi sa svojim mirovinskim pravima.

114. U svjetlu svih materijala koje posjeduje, te u mjeri u kojoj su pitanja koja su predmet prigovora u njegovoj nadležnosti, Sud smatra da ovaj dio zahtjeva ne upućuje na postojanje bilo kakve povrede Konvencije. Slijedi da je ovaj prigovor nedopušten temeljem članka 35. stavka 3. kao očigledno neosnovan i da ga treba odbiti temeljem članka 35. stavka 4. Konvencije.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

115. Članak 41. Konvencije propisuje:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravičnu naknadu povrijeđenoj stranci.“

116. U svojem početnom zahtjevu podnositelj je tražio 7.280 eura (EUR) zajedno sa zakonskim zateznim kamatama za materijalnu štetu te 3.000 eura (EUR) za nematerijalnu štetu. Nije tražio troškove i izdatke.

117. Vlada osporava taj zahtjev.

118. Sud ponavlja da presuda u kojoj je utvrdio povredu nameće tuženoj državi pravnu obvezu okončati povredu i ispraviti njene posljedice. Ako nacionalno pravo ne omogućuje ispravljanje, ili to omogućuje samo djelomično, članak 41. ovlašćuje Sud da oštećenoj strani dosudi pravičnu naknadu koju smatra prikladnom (vidi predmet *Iatridis protiv Grčke* (pravična naknada) [VV], br. 31107/96, stavci 32.-33., ECHR 2000-XI).

119. U pogledu zahtjeva podnositelja za pravičnom naknadom koju navodi u obrascu zahtjeva, Sud napominje da prema Pravilu 60. Poslovnika Suda podnositelj mora podnijeti zahtjev za pravičnu naknadu u roku određenom za podnošenje njegovih ili njezinih očitovanja o osnovanosti. Podnositelj nije podnio zahtjev za naknadu štete kada ga je Sud na to pozvao (vidi predmet *Trifković protiv Hrvatske*, br. 36653/09, stavak 146., 6. studenog 2012.). Stoga Sud nije u položaju dodijeliti mu bilo koji iznos u tom pogledu.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Pridružuje* pitanju osnovanosti prigovora podnositelja zahtjeva u pogledu vlasništva temeljem članka 1. Protokola br. 1. prigovor Vlade koji se temelji na nesukladnosti *ratione materiae* te ga odbija;
2. *Utvrđuje* da su prigovori podnositelja zahtjeva temeljem članka 1. Protokola br. 1., uzeti zasebno, kao i zajedno s člankom 14. Konvencije, dopušteni, a da je ostatak zahtjeva nedopušten;
3. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1. uzetog zasebno;
4. *Presuđuje* kako nema potrebe ispitati prigovor podnositelja temeljem članka 14. Konvencije uzetog zajedno s člankom 1. Protokola br. 1.;
5. *Presuđuje* da nema potrebe podnositelju dosuditi pravičnu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 24. listopada 2013. godine u skladu s pravilom 77, stavicima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren Nielsen
Tajnik

Isabelle Berro-Lefèvre
Predsjednica